

PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO TERITORIJOS VYSTYMO TIKSLŲ, UŽDAVINIŲ IR PRIEMONIŲ ALTERNATYVŲ VERTINIMO METODINĖS REKOMENDACIJOS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Programos įgyvendinimo teritorijos vystymo tikslų, uždavinių ir priemonių alternatyvų vertinimo metodinėse rekomendacijose (toliau – metodinės rekomendacijos) vartojamos sąvokos ir sutrumpinimai yra įvesti ir paaiškinti Integruotų teritorijų vystymo programų rengimo ir įgyvendinimo gairėse (toliau – gairės).

2. Veiksmas, atitinkantis iš ES struktūrinių fondų lėšų bendrai finansuojamą projektą, kurio apibrėžimas pateiktas Atsakomybės ir funkcijų paskirstymo tarp institucijų taisyklių 2.27 papunktyje, rengiant programą gali būti papildomai įvertintas vadovaujantis Finansų ministerijos nustatyta *Optimalios alternatyvos pasirinkimo projekte kokybės vertinimo* metodika.

3. Alternatyvų analizė, pasinaudojant *Optimalios alternatyvos pasirinkimo projekte kokybės vertinimo* metodika, gali būti atlikta susijusių veiksmų grupėms, jas vertinant kaip alternatyvius projektus ir vadovaujantis pagal minėtą metodiką pritaikytu sąnaudų–naudos analizės arba sąnaudų efektyvumo analizės metodu apskaičiuotais rodikliais, pagrindžiant konkrečios susijusių veiksmų grupės pranašumą. Tarpusavyje lyginamos susijusių veiksmų grupės turi atitikti visus šiuos požymius (skiriamuosius kriterijus):

3.1. veiksmų grupę sudaro nevienarūšiai veiksmai: materialiosios investicijos planuojamos nukreipti į investavimo objektus, kuriose vykdoma ekonominė veikla pagal Ekonominės veiklos rūšių klasifikatorių (EVRK 2 red.), patvirtintą Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinio direktoriaus 2007 m. spalio 31 d. įsakymu Nr. DĮ-226 „Dėl Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriaus patvirtinimo“, priskiriama skirtingiems skyriams ir planuojama investicija nei į vieną iš šių objektų nesiekia daugiau kaip 70 procentų visų investicijų apimties;

3.2. veiksmų grupę sudarantys veiksmai gali būti įgyvendinti tik laikantis eiliškumo (pavyzdžiui, dėl fiziškai susietų infrastruktūros objektų) ir yra susiję tiesioginiais priežastiniais ryšiais – neįgyvendinus vieno iš veiksmų grupę sudarančių veiksmų negalės būti įgyvendinti ir kiti veiksmai;

3.3. veiksmų grupes sudarantys veiksmai gali būti įgyvendinti keliose teritorijose ar objektuose, sukuriant tuos pačius produktus, kurie skirti panašaus dydžio tikslinei gyventojų grupei (tarpusavyje nėra lyginamos veiksmų grupės, jeigu pagal vieną iš jų planuojama investuoti į nacionalinės svarbos objektą (-us), pagal kitą – tik į vietinės ar regioninės reikšmės objektus).

II SKYRIUS

PROGRAMOS TERITORIJOS VYSTYMO TIKSLŲ PASIRINKIMO ALTERNATYVŲ VERTINIMAS

4. Bendrieji tikslų pasirinkimo alternatyvų (toliau – tikslų alternatyvos) vertinimo principai:

4.1. tikslų alternatyvų vertinimas atliekamas taikant daugiakriterės analizės metodą;

4.2. tikslų alternatyvos formuluojamos atlikus programos įgyvendinimo teritorijos situacijos analizę pagal nustatytas vystymosi tendencijas ir problemas, sugrupuotas SSGG lentelėje (gairių 1 priedas);

4.3. „*status quo*“ alternatyva, t. y. alternatyva, nenumatanti naujų veiksmų ar veikimo pokyčių, neanalizuojama ir nevertinama;

4.4. visos vertinamos tikslo alternatyvos turi atitikti gairių 12.1 papunktyje tikslui keliamus reikalavimus;

4.5. negali būti iš anksto žinomų teisinių, finansinių ir laiko trukmės apribojimų, dėl kurių tikslo alternatyva būtų praktiškai neįgyvendinama.

5. Tikslų alternatyvoms taikomi vertinimo kriterijai:

5.1. 1 kriterijus: strateginis pagrįstumas (programos įgyvendinimo teritorijai būdingų problemų, stiprybių, galimybių, grėsmių aktualumas ir sąsajos tarp šių veiksmų ir programos efekto bei rezultatų);

5.2. 2 kriterijus: poveikis sritims, nurodytoms 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1301/2013, dėl Europos regioninės plėtros fondo ir dėl konkrečių su investicijų į ekonomikos augimą ir darbo vietų kūrimą tikslu susijusių nuostatų, kuriuo panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 1080/2006 (OL 2013, L 347, p. 289) (toliau – Reglamentas Nr. 1301/2013), 7 straipsnyje (ekonomikai, socialinei sričiai, demografijai, aplinkai, klimato kaitai).

6. Tikslų alternatyvų vertinimo etapai:

6.1. 1 etapas, tikslo alternatyvos strateginio pagrįstumo įvertinimas:

6.1.1. kiekvienai nagrinėjamai tikslo alternatyvai užpildoma įvertinimo lentelė:

1 lentelė. Strateginio pagrįstumo įvertinimas

Tikslo alternatyvos pavadinimas: ...			Efekto rodiklis (pavadinimas, matavimo vienetai)	Programos efektas (efekto rodiklio kiekybinė reikšmė)
A	B	C	D	E
SSGG veiksniai (iki 8 svarbiausių veiksnių)	Rezultato rodikliai (pavadinimas, matavimo vienetai) (nurodomi kiekvienai problemai silpnai (problemai) arba stipriai)	Veiksnių aktualumo įvertinimas (nuo 1 iki 5 balų)*	Veiksnių svarba siekiant tikslo (nuo 1 iki 3 balų)**	Suteiktas strateginio pagrįstumo įvertinimas (C ir D stulpelių tos pačios eilutės langelių sandauga)

Sprendžiamos problemos (silpnybės)				
1. ...				
2. ...				
Išnaudojamos stiprybės				
1. ...				
2. ...				
Išnaudojamos galimybės				
1. ...				
2. ...				
Šalinamos grėsmės				
1. ...				
2. ...				
				Apskaičiuojama E stulpelio reikšmių suma (toliau – E1)

*Atitinka SSGG lentelėje (gairių 1 priedas) suteiktą įvertinimą.

**** 1 balas** – vidutinė svarba: neišsprendus problemos (silpnybės) (neišnaudojus stiprybės ar galimybės, nepašalinus grėsmės) nebus pasiektas vienas iš siūlomų programos rezultatų, tačiau tikslas (programos efektas) gali būti pasiektas. Pavyzdžiui, tikslinėje teritorijoje nėra teikiamos tam tikros viešosios paslaugos, tačiau tokių paslaugų teikimo centrai egzistuoja už tikslinės teritorijos ribų, ir jų geresnį pasiekiamumą galima užtikrinti ne steigiant naują įstaigą ar kuriant paslaugą, bet pertvarkius (išplėtus) viešojo transporto sistemą; **2 balai** – didelė svarba: neišsprendus problemos (silpnybės) (neišnaudojus stiprybės ar galimybės, nepašalinus grėsmės) nebus pasiektas vienas iš siūlomų programos rezultatų, o tikslas (programos efektas) gali būti pasiektas tik iš dalies arba didesnėmis laiko ir finansinėmis sąnaudomis. Pavyzdžiui, tikslinėje teritorijoje yra daug nerenovuotų mokyklų, mokyklos veikia ir teikia švietimo paslaugas, tačiau jų nerenovavus teikiamos švietimo paslaugos kaštai yra didesni; **3 balai** – labai didelė svarba: tikslas (programos efektas) negali būti pasiektas neišsprendus problemos (silpnybės) (neišnaudojus stiprybės ar galimybės, nepašalinus grėsmės). Pavyzdžiui, tikslinė teritorija netaps patraukli gyventi jaunoms šeimoms, jeigu tikslinėje teritorijoje ir (ar) susietose teritorijose nebus užtikrintas pakankamas vietų kiekis ikimokyklinio ugdymo įstaigose.

6.2. 2 etapas, poveikio sritims, nurodytoms Reglamento Nr. 1303/2013 7 straipsnyje (ekonomikai, socialinei sričiai, demografijai, aplinkai, klimato kaitai) įvertinimas:

6.2.1. kiekvienai nagrinėjamai tikslo alternatyvai užpildoma įvertinimo lentelė:

2 lentelė. Poveikio ekonomikai, socialinei sričiai, demografijai, aplinkai ir klimato kaitai įvertinimas

Tikslo alternatyvos pavadinimas: ...		
A	C	B
Planuojamas (galimas) poveikis* (iki 8 svarbiausių pokyčių)	Suteiktas poveikio įvertinimas (nuo -3 iki 3 balų**) (kiekvienam aptartam pokyčiui)	Argumentai dėl suteikto poveikio įvertinimo
Poveikis ekonomikai	<i>langelyje apskaičiuojama teigiamų ir neigiamų poveikio ekonomikai įvertinimų suma (toliau – Cek)</i>	
1. ...		
2. ...		
Poveikis socialinei sričiai	<i>langelyje apskaičiuojama teigiamų ir neigiamų poveikių socialinei sričiai įvertinimų suma (toliau – Csoc)</i>	
1. ...		
2. ...		
Poveikis demografijai	<i>langelyje apskaičiuojama teigiamų ir neigiamų poveikių demografijai įvertinimų suma (toliau – Cdem)</i>	
1. ...		
2. ...		
Poveikis aplinkai	<i>langelyje apskaičiuojama teigiamų ir neigiamų poveikių aplinkai įvertinimų suma (toliau – Capl)</i>	
1. ...		
2. ...		
Poveikis klimato kaitai	<i>langelyje apskaičiuojama teigiamų ir neigiamų poveikių klimato kaitai įvertinimų suma (toliau – Ckk)</i>	
1. ...		
2. ...		
	<i>langelyje apskaičiuojama visų teigiamų ir neigiamų poveikių įvertinimų suma (toliau – C2). C2= Cek + Csoc + Cdem + Capl + Ckk</i>	

**Galimi sukelti ekonominiai, socialiniai, demografiniai, aplinkos ar klimato kaitos pokyčiai, kurie nėra įvardyti kaip programos efektas ar rezultatai, tačiau gali teikti naudą arba pridaryti nuostolių, padaryti žalos tam tikroms visuomenės grupėms. Pavyzdžiui, paruošus investicijoms naują pramoninę teritoriją ir joje pradėjus veikti įmonėms gali padidėti aplinkos tarša (neigiamas poveikis aplinkai), tačiau kartu padidėti ir miesto ir (ar) regiono gyventojų perkamoji galia (teigiamas poveikis socialinei sričiai).*

**** -3 balai** – didelis neigiamas poveikis, kuris turi didelę pasireiškimo tikimybę (arba yra žinoma, kad jis pasireikš); **-2 balai** – didelis neigiamas poveikis, kuris gali būti sumažintas pritaikius kompensacines priemones, arba vidutinis neigiamas poveikis; **-1 balas** – nedidelis neigiamas poveikis arba poveikis, kurio galima išvengti pritaikius kompensacines priemones; **1 balas** – nežymus teigiamas poveikis (kurio negalima išreikšti kiekybiškai); **2 balai** – vidutinis teigiamas poveikis (išmatuojamas kiekybiškai); **3 balai** – didelis teigiamas poveikis (išmatuojamas kiekybiškai, išsprendžiama problema).

6.3. 3 etapas. Tikslų alternatyvų kiekybinis įvertinimas ir pasirinkimas:

6.3.1. užpildoma palyginamoji tikslų alternatyvų lentelė (visoms nagrinėtoms tikslų alternatyvoms):

3 lentelė. Tikslų alternatyvų palyginimas

1.		1-oji tikslo alternatyva	2-oji tikslo alternatyva	... tikslo alternatyva	n-toji tikslo alternatyva
2.	1 kriterijus: strateginis pagrindumas	E1 reikšmė (1 lentelė)	E1 reikšmė (1 lentelė)	E1 reikšmė (1 lentelė)	E1 reikšmė (1 lentelė)
3.	2 kriterijus: poveikis ekonomikai, socialinei sričiai, demografijai, aplinkai, klimato kaitai	C2 reikšmė (2 lentelė)	C2 reikšmė (2 lentelė)	C2 reikšmė (2 lentelė)	C2 reikšmė (2 lentelė)
4.	Suma:				

6.3.2. pasirenkama tikslo alternatyva, kurios vertinimo kriterijų balų suma 3 lentelės 4 eilutėje yra didžiausia. Jeigu tikslų alternatyvos įvertintos vienoda balų suma, pasirenkama tikslo alternatyva, kuria suteikta daugiau balų pagal 1 kriterijų (strateginis pagrindumas), nurodytą metodinių rekomendacijų 5.1 papunktyje.

III SKYRIUS PROGRAMOS TERITORIJOS VYSTYMO UŽDAVINIŲ IR PRIEMONIŲ ALTERNATYVŲ ĮVERTINIMAS

7. Bendrieji programos teritorijos vystymo uždavinių ir priemonių pasirinkimo vertinimo principai:

7.1. programos teritorijos vystymo uždavinių ir priemonių pasirinkimo alternatyvų (toliau – uždavinių alternatyvos) vertinimas atliekamas taikant daugiakriterinės analizės metodą;

7.2. uždavinių alternatyvos formuluojamos pagal pasirinktos tikslo alternatyvos SSGG veiksnius (pasirinktos tikslo alternatyvos 1 lentelės A stulpelis);

7.3. „*status quo*“ alternatyva, t. y. alternatyva, nenumatanti naujų veiksmų ar veikimo pokyčių, neanalizuojama;

7.4. visos vertinamos uždavinio alternatyvos turi atitikti gairių 12.3 papunktyje uždaviniui keliamus reikalavimus;

7.5. atmesta formuluojant vieną uždavinį alternatyva negali būti analizuojama formuluojant kitą uždavinį;

7.6. negali būti iš anksto žinomų teisinių, finansinių ir laiko trukmės apribojimų, dėl kurių uždavinio alternatyva būtų praktiškai neįgyvendinama.

8. Uždavinio alternatyvos vertinamos pagal šiuos kriterijus:

8.1. 1 kriterijus: strateginis pagrįstumas (uždaviniu sprendžiamos silpnybės (problemos) arba išnaudojamos stiprybės ir išnaudojamos galimybės arba šalinamos grėsmės aktualumas ir rezultato sąsaja su šiais veiksniais);

8.2. 2 kriterijus: uždavinio alternatyvos įgyvendinimo rizika;

8.3. 3 kriterijus: sąnaudų efektyvumas.

9. Uždavinių alternatyvų vertinimo etapai:

9.1. 1 etapas, uždavinių alternatyvų formulavimas:

9.1.1. nustatomos ne mažiau kaip 3 galimos uždavinio alternatyvos, kurių kiekvienai nurodoma:

9.1.1.1. uždavinio įgyvendinimo teritorija (nurodant visą tikslinę teritoriją ar jos dalį, jeigu egzistuoja mažesnis už tikslinę teritoriją problemos židinis, tikslinę teritoriją ir ar susietą (-as) teritoriją (-as), jų dalis ir pan.), kurioje būtų įgyvendinta vertinama uždavinio alternatyva ir kurioje būtų pasiektas uždaviniui priskirtas programos rezultatas ir sukurti uždaviniui priskirti produktai;

9.1.1.2. vienas uždavinio įgyvendinimo teritorijai būdingas vidinis veiksnys (silpnybė (problema) kurios sprendimui nustatomas uždavinys, arba stiprybė, kurios išnaudojimui nustatomas uždavinys) ir susijęs išorinis veiksnys (galimybė arba grėsmė). Pasirinktas vidinis veiksnys (silpnybė arba stiprybė) turi sutapti visose nagrinėjamose alternatyvose;

9.1.1.3. rezultato rodiklis (pavadinimas, matavimo vienetai), kuris visose nagrinėjamose alternatyvose sutampa ir siektinas programos rezultatas (kiekybinė rezultato rodiklio reikšmė), kuris nagrinėjamose uždavinio alternatyvose gali skirtis;

9.1.1.4. produktai, kurie būtų sukurti pasirinkus ir įgyvendinus uždavinio alternatyvą (dalis jų gali skirtis nagrinėjamoms uždavinių alternatyvoms);

9.1.1.5. kiekvienai uždavinio alternatyvai priskirtinos priemonės, nurodančios alternatyvius būdus tam pačiam programos rezultatui pasiekti ar produktams sukurti (*pvz., pastatų ar inžinerinių statinių statyba, nuoma ar panauda, esamų pastatų paskirties keitimas, reinvestavimas, trūkstamų paslaugų ar infrastruktūros objektų pirkimas rinkoje, bendradarbiavimas su privačiu investuotoju sukuriant bendrą produktą ar paslaugą, decentralizavimas pasitelkiant vietos bendruomenę ar nevyriausybinės organizacijas ir pan.*), išdėstytos pagal 2 priede pateikiamą lentelę, pagal kurią išdėstomos uždavinio įgyvendinimo priemonės;

9.2. 2 etapas. Strateginio pagrįstumo įvertinimas:

9.2.1. kiekvienai nagrinėjamai uždavinio alternatyvai užpildoma įvertinimo lentelė:

4 lentelė. Uždavinio alternatyvos strateginio pagrįstumo vertinimas

Uždavinio alternatyvos pavadinimas: ...			Rezultato rodiklis: (pavadinimas, matavimo vienetai)	Programos rezultatas: (rezultato rodiklio kiekybinė reikšmė)
A	B	D	E	F
SSGG veiksniai (2 veiksniai)	Veiksnių aktualumo įvertinimas (nuo 1 iki 5 balų)*	Programos rezultato įvertinimas (nuo 1 iki 3 balų)**	Suteiktas strateginio pagrįstumo įvertinimas*	Argumentai dėl suteikto programos rezultato įvertinimo
sprendžiama problema (silpnėybė) arba išnaudojama stiprybė			Veiksnių aktualumo įvertinimas (B stulpelio reikšmių suma), padaugintas iš programos rezultato įvertinimo (D stulpelio reikšmė) (toliau – E4)	
išnaudojama galimybė arba šalinama grėsmė				

*Atitinka SSGG lentelėje (gairių 1 priedas) suteiktą įvertinimą.

** **1 balas** – numatyta pasiekti programos rezultatą, pagal kurį būtų galima spręsti, kad problema buvo stabilizuota (sustabdytas problemiškos situacijos vystymasis) arba šiuo metu egzistuojanti stiprybė ateityje nesumažės; **2 balai** – numatyta pasiekti programos rezultatą, pagal kurį būtų galima spręsti, kad problema yra sumažinta, tačiau gali kartotis ateityje programos įgyvendinimo ar kitose teritorijose, arba kad šiuo metu egzistuojančių stiprybę apibūdinančio rezultato rodiklio reikšmė ateityje padidės; **3 balai** – numatyta pasiekti programos rezultatą, pagal kurį būtų galima spręsti, kad problema yra išspręsta, ir nėra žinoma realių grėsmių problemai kartotis ateityje, arba šiuo metu egzistuojančių stiprybę apibūdinantis rodiklis ateityje padidės, ir dėl to bus išnaudotos papildomos galimybės arba išvengta grėsmių.

9.3. 3 etapas. Uždavinio alternatyvos įgyvendinimo rizikos įvertinimas:

9.3.1. kiekvienai nagrinėjamai uždavinio alternatyvai užpildoma įvertinimo lentelė:

5 lentelė. Uždavinio alternatyvos įgyvendinimo rizikos įvertinimas

Uždavinio alternatyvos pavadinimas:				
A	B	C	D	E

Rizikos veiksniai (iki 8 svarbiausių rizikos veiksnių)*	Kritiškumo laipsnis (nuo 1 iki 5 balų**)	Pasireiškimo tikimybė iki 2023 m. spalio 1 d. (nuo 1 iki 5 balų***)	Rizikos lygio įvertinimas (kritiškumo laipsnis, padaugintas iš pasireiškimo tikimybės, balais) (<i>B ir C stulpelių atitinkamos eilutės langelių sandauga</i>)	Argumentai dėl suteikto įvertinimo (rizikos veiksnio pasireiškimo tikimybę ir kritiškumą pagrindžianti statistinė ir kita informacija, istoriniai duomenys apie veiksnio pasireiškimą mieste, kitose savivaldybėse, regionuose, šalyse, pritaikytas matematinis prognozavimo metodas ir pan.)
Politiniai, teisiniai rizikos veiksniai				
1. ...				
2. ...				
Finansiniai, ekonominiai rizikos veiksniai				
1. ...				
2. ...				
Socialiniai rizikos veiksniai				
1. ...				
2. ...				
Aplinkosauginiai rizikos veiksniai				
1. ...				
2. ...				
Technologiniai rizikos veiksniai				
1. ...				
2. ...				
			Apskaičiuojama D stulpelio reikšmių suma (rizikos lygio įvertinimų)	

			kiekvienam rizikos veiksmui suma) (toliau – D5)	
--	--	--	---	--

**Alternatyva, turinti bent vieną rizikos veiksnį, kurio rizikos lygio įvertinimas – 25, toliau neanalizuojama, vietoje jos pasirenkama analizuoti dar viena, papildoma alternatyva.*

*** **1 balas** – labai mažo kritiškumo rizikos veiksnys, kuriam pasireiškus gali būti nežymiai paveikti uždavinio įgyvendinimo terminai; **2 balai** – mažo kritiškumo rizikos veiksnys, kuriam pasireiškus gali būti paveikta sukuriamų uždaviniui priskirtų produktų apimtis ir (ar) terminai, per kuriuos sukuriama uždaviniui priskirti produktai (> 6 mėn.); **3 balai** – vidutinio kritiškumo rizikos veiksnys, kuriam pasireiškus gali būti nesukurta dalis uždaviniui priskirtų produktų ir mažesne apimtimi pasiekti uždavinio rezultatai; **4 balai** – aukšto kritiškumo rizikos veiksnys, galintis turėti esminę įtaką uždavinio rezultatui (pavyzdžiui, iki 2023 m. problema būtų išsprendžiama tik iš dalies) ar produktams (nesukuriamas vienas ar keli suplanuoti produktai); **5 balai** – labai aukšto kritiškumo rizikos veiksnys, kuriam pasireiškus uždavinys iš esmės negali būti įgyvendintas iki 2023 m. spalio 1 d. (nepasiekiamas uždavinio rezultatas ir nesukuriama suplanuoti produktai).*

**** **1 balas** – labai maža rizikos veiksnio pasireiškimo tikimybė (iki 5 proc.); **2 balai** – maža rizikos veiksnio pasireiškimo tikimybė (iki 10 proc.); **3 balai** – vidutinė rizikos veiksnio pasireiškimo tikimybė (iki 30 proc.); **4 balai** – didelė rizikos veiksnio pasireiškimo tikimybė (iki 70 proc.); **5 balai** – labai didelė rizikos veiksnio pasireiškimo tikimybė (daugiau kaip 70 proc.).*

9.4. 4 etapas. Uždavinio alternatyvų sąnaudų efektyvumo vertinimas:

9.4.1. kiekvienai uždavinio alternatyvai įvertinamos finansinės sąnaudos (lėšų poreikis), reikalingos priskirtiems produktams sukurti:

9.4.1.1. kiekvienai nagrinėjamai uždavinio alternatyvai užpildoma finansinių sąnaudų (lėšų poreikio) skaičiavimų lentelė:

6 lentelė. Finansinės sąnaudos (lėšų poreikis), reikalingos priskirtiems produktams sukurti:

Uždavinio alternatyvos pavadinimas:				
A	B	C	D	F
Priemonė:	Priemonės tipas*	Numatyti sukurti produktai (kiekis, matavimo vienetai)	Lėšų poreikis (iš viso, tūkst. Eur)	Lėšų poreikio, reikalingo produktams sukurti, apskaičiavimo principai (atliktos galimybių studijos, techniniai projektai, istoriniai panašaus turinio investicijų duomenys ir pan.)
1.				
2.				
3.				
4.				
...				

			Apskaičiuojama D stulpelio reikšmių suma (bendras lėšų poreikis) (toliau – D6)	
--	--	--	---	--

***V(v):** viešųjų materialinių ir (ar) nematerialinių investicijų (ES, valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų viešųjų lėšų) lėšomis numatoma įgyvendinti priemonė, kuri programos veiksmų plane bus detalizuota iki veiksmų; **VPSP(v)** viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės būdu numatoma įgyvendinti priemonė, kurios dalį lėšų poreikio sudaro ES lėšos, valstybės, savivaldybių biudžetai ir kitos viešosios lėšos (kuri programos veiksmų plane bus detalizuota iki veiksmų); **FP:** priemonė, kuriai įgyvendinti numatoma pasinaudoti finansine priemone (paskola, garantija, investicija į nuosavą kapitalą ar kvazinuosavą kapitalą arba kita rizikos pasidalijimo forma); **O:** organizacinio, administracinio pobūdžio priemonė (pavyzdžiui, esamų įstaigų veiklos optimizavimas); **BIVP:** vietos bendruomenių organizacijoms, kitoms nevyriausybinėms organizacijoms, verslo asociacijoms, įmonėms siūloma įgyvendinti ar savivaldybės planuojama įgyvendinti priemonė per bendruomenės inicijuotos vietos plėtros iniciatyvą pagal Reglamento Nr. 1303/2013 32–35 straipsnius; **K:** nevyriausybinėms organizacijoms ir įmonėms siūloma įgyvendinti priemonė per konkurso būdu atrenkamus veiksmus; **P:** privačiomis lėšomis įmonės numatyta įgyvendinti priemonė; **Ko:** kompleksinė priemonė. Lėšų poreikis neskaičiuojamas **BIVP** ir **K** tipo priemonėms. Skaičiuojant lėšų poreikį **Ko** tipo priemonei, yra įvertinamas tik lėšų poreikis siūlomiems įgyvendinti šios priemonės veiksmams.

9.4.2. kiekvienai nagrinėjamai uždavinio alternatyvai numatyti sukurti produktai išreiškiami santykiniais (indeksuotais) produkto vienetais:

9.4.2.1. užpildoma skaičiavimų lentelė pagal visoms uždavinių alternatyvoms priskirtus produktus:

7 lentelė. Produktų išraiška santykiniais (indeksuotais) produkto vienetais

Uždavinio alternatyvos pavadinimas:					
A	B	C	D	E	F
Produkto rodiklis (pavadinimas)	Produktas (produkto rodiklio kiekybinė reikšmė)	Produkto santykinė reikšmė, (palyginti su visų uždavinio alternatyvų to paties produkto rodiklio kiekybinių reikšmių vidurkiu	Sukuriamo produkto svarba įgyvendinant uždavinį (svertinis koeficientas nuo 1 iki 3)**	Santykiniai produkto vienetai (siektina produkto rodiklio kiekybinė reikšmė, palyginta visų nagrinėjamų alternatyvų analogiško produkto vidurkiu ir padauginta iš svertinio koeficiento) (C ir D stulpelių	Argumentai dėl suteikto svertinio koeficiento (pagrindžiant sukurto produkto rodiklio svarbą siekiant rezultato, nurodant sąsają su SSGG lentelėje nustatyto veiksmu, parodant, kaip bus sustiprintas teigiamas tikslo įgyvendinimo poveikis ar sumažintas neigiamas tikslo įgyvendinimo poveikis,

		(proc.)*		atitinkamų eilučių reikšmių sandauga)	sumažinta rizikos veiksmų pasireiškimo tikimybė). Nepagrindus svertinio koeficiento, laikoma, kad jo reikšmė lygi 1 (vidutinė svarba). Tam pačiam produktui, vertinant skirtingas uždavinio alternatyvas, taikomas vienodas svertinis koeficientas.
1.					
2.					
3.					
4.					
				Apskaičiuojama E stulpelio reikšmių suma (santykinių produkto vienetų suma) (toliau – E7)	

* Apskaičiuojama pagal formulę: $c = *100 \%$, kur n – alternatyvų skaičius, b_n – produkto rodiklio kiekybinė reikšmė kiekvienai alternatyvai (kiekvienos uždavinio alternatyvos lentelės atitinkamoje eilutėje), c – produkto santykinė reikšmė. Jeigu kitos uždavinio alternatyvos nenumato atitinkamo produkto sukūrimo, C stulpelyje įrašoma 100 proc.

** **1 balas** – vidutinė svarba, nesukūrus siūlomo produkto, programos rezultatas gali būti pasiektas kitais būdais; **2 balai** – didelė svarba: nesukūrus siūlomo produkto, programos rezultatas gali būti pasiektas iš dalies, arba alternatyvūs būdai pasiekti rezultatą sunkiai įgyvendinami; **3 balai** – labai didelė svarba, nesukūrus siūlomo produkto, programos rezultatas negali būti pasiektas.

9.4.3. įvertinamas uždavinio alternatyvos sąnaudų efektyvumas:

9.4.3.1. kiekvienai nagrinėjamai uždavinio alternatyvai užpildoma įvertinimo lentelė:

8. lentelė. Uždavinio alternatyvos sąnaudų efektyvumo įvertinimas

Uždavinio alternatyvos pavadinimas:

A	B	C
Uždaviniui priskirti santykiniai produkto vienetai (vnt.) (E7)	Lėšų poreikis (iš viso, tūkst. Eur) (E6)	Sąnaudų efektyvumas
		Lėšų poreikio (B stulpelis) ir sukuriamų produktų (santykiniais produkto vienetais) (A stulpelis) santykis (toliau – C8). $C8 = E6/E7$

9.5. 5 etapas. Uždavinių alternatyvų kiekybinis įvertinimas ir pasirinkimas:

9.5.1. užpildoma palyginamoji uždavinių alternatyvų lentelė (visoms nagrinėtoms nustatant uždavinį alternatyvoms):

9 lentelė. Uždavinių alternatyvų palyginimas

1.		1-oji uždavinio alternatyva		2-oji uždavinio alternatyva		n-toji uždavinio alternatyva		Uždavinio alternatyvų vertinimo kriterijų reikšmių vidurkis
2.	1 kriterijus: strateginis pagrįstumas	4 lentelės E4 reikšmė	$E4 / E4(VID)^*$	4 lentelės E4 reikšmė	$E4 / E4(VID)^*$	4 lentelės E4 reikšmė	$E4 / E4(VID)^*$	Apskaičiuojamas visų nagrinėtų uždavinių alternatyvų 4 lentelės E4 reikšmių vidurkis (toliau – $E4(VID)$)
3.	2 kriterijus: uždavinio alternatyvos įgyvendinimo rizika	5 lentelės D5 reikšmė	$D5(VID) / D5^{**}$	5 lentelės D5 reikšmė	$D5(VID) / D5^{**}$	5 lentelės D5 reikšmė	$D5(VID) / D5^{**}$	Apskaičiuojamas visų nagrinėtų uždavinių alternatyvų 5 lentelės D5 reikšmių vidurkis (toliau – $D5(VID)$)
4.	3 kriterijus: sąnaudų efektyvumas	8 lentelės C8 reikšmė	$C8(VID) / C8^{***}$	8 lentelės C8 reikšmė	$C8(VID) / C8^{***}$	8 lentelės C8 reikšmė	$C8(VID) / C8^{***}$	Apskaičiuojamas visų nagrinėtų uždavinių alternatyvų 8 lentelės C8 reikšmių vidurkis (toliau – $C8(VID)$)

5.			SUMA (Alt1)		SUMA (Alt2)		SUMA (Altn)	
----	--	--	----------------	--	----------------	--	----------------	--

* Reikšmė dalijama iš vidurkio, nes aukštesnis įvertinimas balais reiškia labiau priimtina (labiau strategiškai pagrįsta) alternatyvą.

** Vidurkis dalijamas iš reikšmės, nes didesnė kriterijaus reikšmė balais reiškia didesnę įgyvendinimo riziką.

*** Vidurkis dalijamas iš reikšmės, nes didesnė reikšmė reiškia didesnes produktams sukurti reikalingas sąnaudas.

9.5.2. pasirenkama uždavinio alternatyva, kurios vertinimo kriterijų reikšmių santykis su visų nagrinėtų uždavinių alternatyvų vidurkiu (9 lentelės 5 eilutėje susumuoti santykiai) yra geriausias.
